

۱۵۲۹۸

۹۵,۵۰۰

به نام خدا

دکتر فتح اله تاری

پول و بانکداری

عضو هیات علمی دانشگاه علامه طباطبائی

انتشارات پرکاس-۱۳۹۵

سرشناسه	تاری، فتح‌اله، ۱۳۳۸ -
عنوان و نام پدیدآور	پول، و بانکداری/فتح‌اله تاری.
مشخصات نشر	توس انتشارات پرکاس، ۱۳۹۵.
مشخصات ظاهری	۳۹۵ : ج ۱، نمودار.
شابک	978-600-419-2000 : ۳۰۰۰۰۰ ریال
وضعیت فهرست نویسی	فیپا :
یادداشت	کتابنامه.
موضوع	بانک و بانکداری -- ایران :
موضوع	Bank and banking -- Iran :
موضوع	سیاست پولی -- ایران :
موضوع	Monetary policy -- Iran :
موضوع	پول -- ایران :
موضوع	Money -- Iran :
موضوع	بانک و بانکداری -- قوانین و مقررات -- ایران :
موضوع	Banking law -- Iran :
رده بندی کنگره	HG۳۲۷۰/۲/۲۶۱ ۱۳۹۵ :
رده بندی دیویی	۳۳۲/۱۰۹۵۵ :
شماره کتابشناسی ملی	۴۲۶۱۶۸۶ :

پول و بانکداری

مؤلف: دکتر فتح اله تار

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۷۴۶۹-۲۰-۰

چاپ اول: تابستان ۱۳۹۵

قیمت: ۳۰۰,۰۰۰ ریال

شمارگان: ۱۰۰

چاپ: اطلس

www.ketab-2.ir

انتشارات پرکاس

تهران - صندوق پستی ۱۱۶-۱۳۹۱۵

تلفن: ۴۴۶۹۰۷۶۱

فصل اول - تاریخچه و تعریف پول

۱۹ تاریخچه و سیر تحول پول در دنیا

۱۹ خصوصیات مبادله پایابای

۱۹ معایب و دشواری‌های مبادلات پایابای

۲۱ انواع مختلف پول

۲۱ پول سالیی

۲۳ پول فلزی

۲۳ خصوصیات پول فلزی

۲۴ قانون گرشام

۲۶ پول کاغذی

۲۸ خصوصیات پول کاغذی

۲۸ پول تحریری

۲۹ پول الکترونیکی

۳۰ مشخصات سیستم‌های پرداخت الکترونیکی

۳۱ ویژگی‌های نظام‌های پرداخت الکترونیک

۳۳ بانکداری الکترونیک

۳۳ مزایای بانکداری الکترونیک

۳۴ معایب بانکداری الکترونیک

۳۵ شاخه‌های بانکداری الکترونیک

۳۵ تعریف و نقش پول در اقتصاد

۳۵	تعریف پول
۳۶	اهمیت پول
۳۷	خواص مطلوب پول
۳۸	وظایف پول
۴۲	پول ملی
۴۵	حاصل دوم - سیر تحول نظام پولی در ایران
۴۷	سیری بر تا بحچه بانک در ایران
۴۹	چگونگی پیدایش و حاکم اسکناس در ایران
۵۲	بانک ملی و انحصار بانک اسکناس
۵۳	تحول بانکداری در ایران
۵۳	ملی شدن بانکها
۵۵	قانون ملی شدن بانکها
۵۶	جنبه‌های مثبت ملی شدن بانکها
۵۷	جنبه‌های منفی ملی شدن بانکها
۵۸	ارکان و مجمع عمومی بانکها
۶۳	ادغام بانکها
۶۸	مؤسسات اعتباری غیربانکی
۷۱	تاسیس بانکهای خصوصی بعد از پیروزی انقلاب اسلامی
۷۲	بانکداری اسلامی و انواع سرمایه گذاری بدون ربا
۷۳	هدف بانکداری اسلام
۷۹	ادعای اختلاف بهره بانکی و ربا

۸۳	نقش سود به جای بهره در بانکداری اسلامی
۸۵	بانکداری اسلامی وملاک‌های آن
۸۹	قراردادهای مرسوم بانک‌ها در بانکداری کشور
۸۹	قرض الحسنه
۹۰	اقسام قراردادهای متداول قرض الحسنه در نظام بانکداری بدون ربا
۹۳	ویژگی‌های تسهیلات قرض الحسنه
۹۵	سپردن‌های سرمایه‌گذاری
۹۵	سپردن‌های سرمایه‌گذاری عام
۹۶	سپرده‌های سرمایه‌گذاری خاص
۹۶	وام و تسهیلات در قالب عقود اسلامی در ایران
۹۸	عقود در طرف تسهیلات در بانکداری بدون ربای کشور
۹۸	مضاربه
۱۰۳	فروش اقساطی
۱۰۷	سلف
۱۱۰	جعاله
۱۱۴	خرید دین
۱۱۷	مشارکت‌ها
۱۱۸	شرکت ملک (غیر عقدی)
۱۱۸	شرکت اختیاری
۱۱۹	شرکت مدنی
۱۱۹	شرکت حقوقی

۱۲۲	اجاره به شرط تملیک
۱۲۷	مزارعه
۱۳۰	مساقات
۱۳۳	استصناع
۱۳۵	نقش بانک‌های اسلامی در بکارگیری "عقد استصناع"
۱۳۹	رابطه
۱۴۶	اوراق مشارکت
۱۴۸	اعتبارات ادغام
۱۵۲	ایرادهای وارد بر بانکداری کشور
۱۶۳	فصل سوم - بانک و عمیّت بانکداری
۱۶۵	بانک تجاری
۱۶۵	وظیفه کلی بانک‌های تجاری
۱۶۶	وظایف عملیات بانک‌های تجاری
۱۶۹	اصول و خط مشی بانک‌های تجاری
۱۶۹	۱. اصل نقدینگی
۱۶۹	۲. اصل منفعت
۱۶۹	۳. اصل امنیت
۱۷۰	بانک‌های تخصصی یا توسعه‌ای
۱۷۱	بانک مجازی چیست؟
۱۷۳	هدف بانکداری مجازی
۱۷۴	مزایای بانکداری مجازی

۱۷۵	فصل چهارم - عرضه پول
۱۷۷	چرا عرضه پول اهمیت دارد؟
۱۷۸	قدرت پول آفرینی بانک‌ها
۱۸۰	نرخ ذخیره قانونی و خلق پول
۱۸۲	ضریب فزاینده پولی
۱۸۸	پایه پولی و مکانیسم خلق پول توسط بانک مرکزی
۱۸۹	رابطه پایه پولی با عرضه پول
۱۹۲	ضریب تکثیر حجم پول در گردش و ضریب تکثیر نقدینگی
۱۹۴	ترازنامه بانک مرکزی
۱۹۶	جزئیات بخشی از اصطلاحات ترازنامه بانک مرکزی
۱۹۷	رفتارهای موثر بر عرضه پول
۱۹۸	پول بیرونی و پول درونی
۱۹۹	عرضه پول و نحوه تغییر آن توسط فدرال رزرو (بانک مرکزی آمریکا)
۲۰۵	تغییر تکنیک‌های فدرال رزرو
۲۰۷	پیشینه عرضه پول در آمریکا
۲۱۱	فصل پنجم - تقاضای پول
۲۱۳	تقاضای پول از نظر ژان بندن
۲۱۳	نظریه مقداری پول
۲۱۶	نظریه در آمدی پول
۲۱۷	نظریه روانی پول
۲۱۷	نظریه مکتب کمبریج (نظریه توازن نقدینگی)

۲۱۹ ایرادهای وارد بر نظریه مقداری

۲۲۳ نظریه کینز (نظریه رجحان نقدینگی)

۲۲۴ تقاضای معاملاتی

۲۲۴ تقاضای احتیاطی

۲۲۵ تقاضای سفته بازی

۲۲۸ اثر افزایش درآمد بر بازار پول با فرض ثبات عرضه پول

۲۲۹ اثر تغییر تقاضای نقدینگی بر بازار پول

۲۳۱ نظریه رجحان نقدینگی - تعیین

۲۳۴ استخراج منحنی تقاضای پول از طریق تغییر نرخ بهره

۲۳۶ نظریه تقاضای مبادلاتی - پول و تعیین

۲۳۸ قانون ریشه دوم بامول توپین

۲۳۹ نظریه جدید مقداری پول - میلتون فریدمن

۲۴۲ فصل نهم - سیاست‌های پولی و مالی

۲۴۵ سیاست‌های پولی و مالی

۲۴۶ سیاست پولی

۲۴۶ سیاست پولی انبساطی

۲۴۷ سیاست پولی انقباضی

۲۴۸ مراحل اعمال سیاست پولی

۲۴۸ اهداف سیاست پولی

۲۴۸ رشد اقتصادی

۲۴۸ ایجاد اشتغال کامل

۲۴۸	تثبیت سطح قیمت‌ها
۲۴۹	ایجاد موازنه در تراز پرداخت‌ها
۲۴۹	توزیع عادلانه درآمد
۲۵۰	ابزارهای سیاست پولی
۲۵۰	ابزارهای کمی سیاست‌های پولی
۲۵۰	نرخ ذخیره قانونی
۲۵۱	نرخ تنزیل
۲۵۲	عملیات بازار باز
۲۵۴	ابزارهای کیفی سیاست پولی
۲۵۴	تحلیل سیاست‌های پولی با استفاده از منحنی‌های IS و LM
۲۵۶	منحنی IS
۲۵۶	منحنی LM
۲۵۷	نقد الگوی IS-LM
۲۵۸	ارتباط سیاست‌های مالی و پولی
۲۵۸	تعادل همزمان در بازار کالا و پول
۲۵۹	سیاست‌های پولی و مالی و انتقال منحنی‌های IS و LM
۲۶۰	اعمال سیاست پولی با استفاده از منحنی‌های IS و LM
۲۶۱	بررسی اثر کاهش نرخ ذخیره قانونی
۲۶۲	اثر تغییر نرخ تنزیل مجدد بر منحنی‌های IS و LM
۲۶۳	عملیات بازار باز
۲۶۴	انتخاب ابزار پولی مناسب

۲۶۴	سیاست پولی در اقتصاد باز
۲۶۸	نظام‌های ارزی
۲۶۸	نظام ارزی با نرخ شناور ارز
۲۶۹	نظام ارزی با نرخ ثابت
۲۷۰	اثر سیاست پولی در نظام نرخ ثابت ارز و وجود اقتصاد باز
۲۷۱	سیاست پولی در نظام نرخ ارز شناور
۲۷۲	سیاست پولی در انزوای کلاسیک
۲۷۳	سیاست پولی در انزوای سبک‌ترین‌ها
۲۷۴	رابطه بین بیکاری و تورم
۲۷۵	سیاست پولی از دیدگاه فریدمن
۲۷۷	سیاست مالی
۲۷۷	اثر سیاست مالی بر اقتصاد
۲۷۸	سیاست مالی از طریق تغییر مالیات‌ها
۲۸۰	میزان اثر گذاری سیاست‌های مالی
۲۸۱	سیاست مالی از دید فریدمن
۲۸۲	سیاست مالی و پولی از دید کلاسیک جدید
۲۸۲	اثر تغییر پیش بینی شده در عرضه پول از نگاه کلاسیک‌های جدید
۲۸۳	اثر افزایش عرضه پول پیش بینی نشده از دید کلاسیک‌های جدید
۲۸۴	ترکیب سیاست پولی و مالی
۲۸۵	ویژگی‌های اجرای سیاست پولی
۲۸۶	تاخیر زمانی در اجرای سیاست‌های پولی و مالی

۲۸۷	انواع تاخیر زمانی در اجرای سیاست‌های پولی و مالی
۲۸۹	مقایسه تاخیرهای سیاست‌های پولی و مالی
۲۹۰	علت کاهش کارآیی سیاست پولی و سیاست مالی در کشورهای در حال توسعه
۲۹۳	بازار ارز و فارکس
۲۹۶	انواع اشکال نمایش نرخ ارز
۳۰۰	انواع سیاست در بازار ارز
۳۰۰	آریتراژ ارز
۳۰۰	آریتراژ بهره
۳۰۰	آریتراژ بهره با پیش‌پرداخت
۳۰۱	هجینگ ارزی
۳۰۱	سوداگری ارزی
۳۰۲	سوآپ
۳۰۲	بازار دلار اروپایی
۳۰۵	تحلیل بازار فارکس
۳۰۷	مزایای بازار فارکس
۳۰۹	مکانیسم انجام معاملات در بازار فارکس
۳۱۰	انواع تحلیل‌ها در بازار فارکس
۳۱۰	تکنیکال (فنی)
۳۱۱	فاندامنتال (ساختاری)
۳۱۲	چند مفهوم مهم بازار فارکس
۳۱۳	انواع وسایل نقل و انتقال ارزی

۳۱۴	سوئفت
۳۱۵	مزایای سوئفت
۳۲۰	انواع پیام‌های سوئیفتی
۳۲۷	پیوست ۱ - قانون عملیات بانکداری بدون ربا
۳۳۵	پیوست ۲ - آئین نامه فصل دوم قانون عملیات بانکی بدون ربا (بهره)
۳۳۹	پیوست ۳ - آئین نامه فصل سوم قانون عملیات بانکی بدون ربا (بهره)
۳۵۵	پیوست ۴ - آئین نامه فصل چهارم قانون عملیات بانک بدون ربا (بهره)
۳۵۸	پیوست ۵ - آئین نامه فصل پنجم قانون عملیات بدون ربا (بهره)
۳۶۱	پیوست ۶ - قانون پولی و بانکی کشور
۳۹۱	پیوست ۷ - لایحه قانون اصلاح قانون پولی و بانکی کشور (۱۳۵۸/۱۲/۱۸) - مصوب شورای انقلاب جمهوری اسلامی ایران
۳۹۵	فهرست منابع و مآخذ:

در ارتباط با مباحث پول و بانکداری کتب زیادی نوشته و تالیف و تصنیف گردیده است که هریک جایگاه خود را داشته و دارند. مطالبی که در کتاب‌های مرتبط نوشته شده‌اند عمدتاً بر اساس سرفصل‌هایی بوده است که در رشته‌های اقتصاد، مدیریت، و حسابداری و رشته‌های مشابه دیگر تدوین شده‌اند.

در این ارتباط کتاب‌هایی نیز وجود دارند که تلاش نموده‌اند موضوعات جدید را نیز در میان مطالب سرفصل‌های مصوب بگنجانند تا خواننده را با مطالب جدید نیز آشنا سازند. این شیوه می‌تواند هم مطالب کلاسیک مطرح در بحث این گونه کتب را این سازد و هم نقص و کاستی عدم به روز رسانی سرفصل‌ها را بر طرف سازد.

نکته‌ای که در این شیوه دوم باید مورد توجه قرار گیرد نحوه ارائه مجموع این مباحث در حدودی است که هم قابل تدریس در یک نیمسال تحصیلی باشد و هم در خور حوصله خوانندگان برای مطالعه، به خصوص دانشجویان برای همراهی با کتاب تا پایان یک نیمسال تحصیلی باشد.

این کتاب تلاش نموده با تکیه بر تمام تلاش‌های درنجاریات سایر نویسندگان در این زمینه، مجموع هر سه ویژگی را به همراه داشته باشد تا در مجموع بتواند به هدف‌های آموزشی و یادگیری و در خور حوصله مطالعه بودن پاسخ دهد و از توضیحات اضافی غیر ضرور پرهیز نماید. البته برخی قوانین مالیاتی نیز در پیوست آمده است تا هرجا خوانند نیاز داشت تا با جزئیات بیشتری موضوعات مطرح شده در ارتباط با مسائل پولی و بانکی کشور بیابد به آسانی قابل ردیابی باشد.

در هر صورت حتی اگر از دید برخی صاحب‌نظران در راه رسیدن به این هدف اشکال‌هایی وجود داشته باشد متشکر خواهیم شد که به نحو مقتضی آن را به اینجانب منعکس نمایند تا در آینده مورد استفاده قرار گیرد و خدا را شاکر هستم که توفیق اتمام این مجموعه را عطا فرمود.

فتح اله تاری

عضو هیات علمی دانشگاه علامه طباطبائی

www.ketab.ir